

3. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013 // Законодавство / Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 27.12.16). – Назва з екрана.

4. Про професійну освіту [Електронний ресурс] : проект Закону України // Законодавство / ВР України : офіц. веб-портал. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60247. (дата звернення: 28.12.16). – Назва з екрана.

5. Pedagogical Constitution of Europe : Педагогічна Конституція Європи : Педагогическая Конституция Европы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yspu.org/images/0/00/Frankfurt2013.pdf> (дата звернення: 26.12.16). – Назва з екрана.

The article announced the relevance of project culture teacher training; the essence of the concept of «project culture of the teacher of vocational training»; delineated tasks of scientific research, implementation of which will facilitate the achievement of positive dynamics in improving the indicators of project culture teachers professional training in the innovative development of society.

Keywords: *project culture, teacher of vocational training, vocational education.*

doi:10.15330/esu.10.59-64

УДК 37.013.42 : 32.001

ББК 74.580.050.5

Мар'яна Левко

СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ

У статті обґрунтовано структурні елементи політичної культури особистості. Проаналізовано підходи і терміни поняття “політична культура”, “спрямованість політичної поведінки” курсантів ВВЗ. Визначено різновиди спрямованості політичної поведінки особи, зіставлені з основним підходами спрямованості у різних культурах особистості.

Ключові слова: *курсанти вищих військових закладів, політична культура особистості, інтегративні якості політичної культури, спрямованість політичної поведінки, види спрямованості політичної культури особи.*

Постановка проблеми. В умовах проведення нинішньої російсько-української війни важливим чинником постає підготовка майбутніх офіцерів до розв'язання військових конфліктів і попередження терористичних загроз із боку сусіда-агресора. Наслідки цих чинників можуть бути непередбачуваними та незворотними. Немаловажну роль в цьому відіграє морально-політична атмосфера в українському війську. Рівень політичної, як і зрештою моральної, громадянської, вольової та професійно-військової культури кожного з майбутніх офіцерів, може відіграти вирішальну роль у ставленні до ворога, психологічному налаштуванні до сприйняття агресії, порушення міжнародних угод у мирному співіснуванні країн світу.

Для курсантів вищих військових закладів формування політичної компетенції зумовлюється взаємодією національної воєнної політики України і політики в галузі безпеки й оборони міждержавних утворень, наприклад НАТО, обґрунтуванням напрямів національного військового будівництва. Спрямованість політичної діяльності для майбутніх військових постає актуальним завданням.

Военно-політологічні знання допоможуть курсантам зрозуміти місце і роль воєнної організації в політичній системі, її функції, сформують розвинену військово-політичну культуру майбутніх офіцерів, підвищать соціальний статус і престиж військової служби, сприятимуть вихованню патріотизму [3; 6]. Питання політичної культури серед курсантів вищих військових закладів має посідати одне з головних місць у вихованні майбутніх офіцерів, важливо, щоб курсанти вміли не тільки виконувати бойові завдання, а й самостійно могли спрогнозувати будь-яку політичну подію/ситуацію, які відбуваються в Україні та світі.

Насамперед одним із головних завдань у цьому має бути прогноз тенденцій у розвитку сучасної армії, аналіз військово-політичної ситуації в світі та навколо кордонів держави, оцінка можливих загроз тощо. Останнім часом відбувається осмислення стратегії національної воєнної політики, формується нове середовище європейської безпеки, визначається місце України в ньому [3, с. 230].

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Предметом наукових пошуків із питань формування політичної культури молоді є: загальні проблеми розвитку політичної культури української молоді (В. Бебик, Е. Баталов, О. Бушуєва, М. Головатий, С. Грицай, В. Ребкало та ін.; функціональні елементи політичної культури молоді – політична освіта, свідомість, цінності, діяльність, активність (О. Баснін, С. Безклетний, М. Головатий, М. Іванов, Ю. Кравченко, С. Трофимов та ін.; теорія та методологія формування національної політичної культури (О. Рудакевич); формування політичної культури особистості в умовах трансформації суспільства (М. Дмитренко); політична культура регіону, її вплив на реалізацію регіональної політики в Україні (Ю. Рябой, О. Кваша); особливості формування політичної культури молоді (С. Грицай, О. Внукова, О. Морозова, В. Чепурна, С. Ципко); психологічні чинники прояву політичної культури студентської молоді (М. Білик).

В аналізі загальнотеоретичних проблем політичної культури й стану політичної культури українського суспільства і перспектив її розвитку варто відзначити праці В. Бебика [1996], Т. Бельської [2014, с. 66–72], М. Дмитренка [2007, с. 19–27], В. Добіжі (2008), В. Лісового [1996, с. 239–259], М. Логунової [2001, с. 95–112], Л. Нагорної [1998], П. Шляхтуна [2002] та ін. У працях цих авторів лише частково відображено погляди на типи політичної культури людини, що є близьким до визначення спрямованості політичної культури особистості.

Зокрема, В. Добіжа розглядає політичну культуру, передусім, як сукупність орієнтацій у сфері політичної свідомості й поведінки. Власний концептуально-методологічний підхід цього автора базується на розумінні феномену політичної культури як нейтрально-ціннісного і синтезованого поняття. Такий підхід, на його погляд, дає змогу не вдаватися до неконкретних розмірковувань з приводу рівня, обсягу, глибини та інших подібних показників. У складі політичної культури, як складного і комплексного явища, він розрізняє ментально-суб'єктивістські, біхевіористські та культурологічні прояви [6, с. 56].

Загалом сучасні українські дослідники стверджують, “що уявлення про політичну культуру як про сукупність орієнтацій, цінностей, вірувань, установок залишаються серед політологів переважаючими” [13, с. 62; 14, с. 14], тобто залишаються актуальними погляди перших дослідників цього поняття – Г. Алмонда та С. Верби. На думку В. Добіжі, представлені поняття не можна протиставляти, оскільки вони не можуть бути розкриті й усвідомлені одне без одного [6, с. 58–59].

Мета цієї статті полягає у розкритті структурних елементів політичної культури особистості та визначенні спрямованості політичної діяльності як системної якості політичної культури особистості “другого порядку”.

Виклад основного матеріалу. Політична культура є однією з найважливіших інтегральних властивостей особистості і разом із моральною, правовою, громадянською, демократичною культурами людини виступає серцевиною її світоглядного світобачення, осердям побудови сучасного громадянського суспільства в Україні на демократичних, правових, інтернаціональних засадах.

На нашу думку, політична культура особистості в контексті культурологічно-синергетичної парадигми, сформульованої В. Костівим [8] характеризується мірою і є результатом сформованості суспільно значущих політичних якостей, генетично заданих і соціально набутих у процесі функціонування механізму внутрішньої ціннісно-сміслової регуляції політичної діяльності та включення у систему відповідних зовнішніх політичних відносин упродовж життєдіяльності та самореалізації особи. У політичній культурі, як і в інших культурах людини виокремлюють різні структурні елементи, властиві саме цій культурі, а не інакшій.

Серед суспільно значущих політичних якостей виділяємо такі інтегративні якості політичної культури людини: системні якості першого порядку – політична компетентність (політична поінформованість; політична соціалізованість; відкритість, свободолюбивість; демократичність; лібералізм); політична ідентичність (суверенність; націонал-патріотизм; національна ідейність, вірність ідеї національного державотворення; політична цілеспрямованість; національна одномовність); політична активність, ініціативність (політична відповідальність; політична обов’язковість; політична мужність; політичне лідерство; політична консолідованість); політична позиційність (політичний плюралізм; політична гнучкість; політична толерантність; політична амбівалентність; політична жертвовність, самозречення, конформізм) та системні якості другого порядку – її політичну спрямованість (патріархальну, підданську, партисипативну, активну професійно зорієнтовану).

У психологічній і педагогічній науці переважно сформовані уявлення, що спрямованістю особистості є світогляд, ціннісні орієнтації, переконання, віра, диспозиції. На основі проведеного М. Боришевським аналізу різних дефініцій, вчений синтезує вклад різних дослідників у розуміння сутності спрямованості [4]: С. Рубінштейн розглядає її як “ієрархію потреб та інтересів”; О. Леонтьєв пов’язує цей феномен з “особистісним смыслом”; Д. Узнадзе вбачає у спрямованості спосіб прояву настановлення як “цілісного стану суб’єкта”, його цілісної спрямованості на певну активність, схильність, готовність до діяльності, що має метою задоволення актуальної потреби; В. Мясіщев виокремлює в ній такі характеристики як “синтетична та динамічна єдність суб’єкта і об’єкта, свідоме ставлення людини до середовища і самої себе”; К. Платонов пропонує розглядати спрямованість як соціально зумовлений “вищий рівень особистості”, що включає бажання, інтереси, схильності, прагнення, ідеали, переконання, світогляд; Б. Ломов вбачає у спрямованості “системоутворюючу” властивість особистості, що визначає її склад, в якому виражаються цілі, задля яких діє особистість, її мотиви, її суб’єктивні ставлення до різних явищ дійсності, вся система її характеристик; Л. Божович вважає, що спрямованість особистості утворює “наявність стійких домінуючих мотивів поведінки та діяльності дитини”; подібним чином В. Ядов стверджує, що спрямованість виступає “єдиним механізмом мотивації”, що забезпечує доцільне

управління поведінкою особистості, її саморегуляцію; К. Абульханова-Славська вважає, що в структурі спрямованості найбільш виразно виявляється соціальна зорієнтованість людського існування, яка детермінується співвідношенням між власними (індивідуальними) потребами і потребами тієї спільноти людей, до якої індивід належить, та потребами суспільства загалом; співвідношенням потреб у засобах існування та засобах розвитку; співвідношенням мотивів, спрямованих на виробництво та споживання [4, с. 14–15].

І, нарешті, М. Боришевський підсумовує своє бачення спрямованості особистості на прикладі її громадянської спрямованості: як вищий соціально-психологічний рівень внутрішньо зумовленої суспільної активності, що регулює вибір змісту й спрямованості поведінки та діяльності; завдяки спрямованості, заснованій на смисловій єдності системи найважливіших життєвих програм, особистість стає здатною протистояти випадковим впливам соціального оточення, оволодіває такою важливою характеристикою як стійкість, відносна автономність, через які постає справжнім суб'єктом, творцем власного життя, своєї завжди неповторної долі [4, с. 25]. Таке бачення вченим сутності громадянської спрямованості дуже близько сприймається в контексті формування й політичної культури особистості [8, с. 130–135].

У структурі трьох підсистем цілісної базової культури особистості [7] спрямованість виділяється системною якістю “другого порядку”, яка в центрі трьох кіл (трьох підсистем) знаходиться у крайньому, найбільш віддаленому від центра колі.

Для різних видів особистісної культури людини виокремлюють різні види відповідної спрямованості її певної поведінки.

Наприклад, для *моральної культури* особистості важлива егоїстично-колективістична спрямованість (егоїст, індивідуаліст, колективіст, альтруїст – В. Костів) моральної поведінки людини, можливо й тому в політичній культурі часто виокремлюють державницьку (соціоцентричну) чи вузькопартійну (егоцентричну) спрямованість політичної поведінки особи.

У громадянській культурі особи виділяють шовіністичну, націоналістичну, патріотичну та космополітичну спрямованість її громадянської поведінки (Н. Дерев'яно, В. Костів), саме тому політики, які не розщізняють громадянської та політичної культури людини, визначають таку співвідносність її політичній культурі: політик-космополіт (11,4%), політик-патріот (28,5%), політик-націоналіст (28,5%), політик-шовініст (31,4 %).

У *демократичній культурі* суспільства та особистісної *демократичної культури* його членів вирізняють тоталітаризм, авторитаризм, лібералізм та демократизм. Основними різновидами політичних режимів як системи засобів та методів здійснення політичної влади, форми взаємодії державно-владних структур та населення (визначається процедурами та способами організації владних інститутів та безпосереднім здійсненням влади; стилем прийняття суспільно-політичних рішень; взаємовідносинами між політичною владою та громадянами (населенням) країни є *тоталітарні, авторитарні, ліберальні й демократичні*.

Тоталітаризм – спосіб організації суспільства, який характеризується всебічним і всеохопним контролем влади над суспільством, підкоренням суспільної системи державі, колективними цілями, загальнообов'язковою ідеологією; критерієм тоталітаризму є поглинання державою сфери

громадянського суспільства, відсутність плюралізму; класичними тоталітарними державами були гітлерівська Німеччина та СРСР.

Авторитаризм – тип політичного режиму, який характеризується субординацією суб'єктів політичних відносин, наявністю сильного центру, що має концентровану владу, можливістю застосування насильства чи примусу; перевага в діяльності державних органів методу адміністрування (рідко застосовується компроміс із найважливіших політичних проблем); концентрація влади в руках одного чи декількох державних органів; здійснення органами виконавчої влади нормотворчих функцій; звуження сфери гласності та виборності державних органів; найчастіше авторитаризм встановлюється в країнах, які переходять від тоталітаризму до демократії.

Ліберальний режим – це режим, коли еволюційні процеси порушують лише верховні політичні аспекти суспільного ладу; зберігається пріоритет за суспільною власністю на засоби виробництва, допускається діяльність політичних партій, що становлять весь спектр групових інтересів; основний принцип: „дозволено все, що не веде до зміни влади”; цей режим мав місце в країнах Західної Європи, де до влади приходили соціалісти (Швеція, Фінляндія, Франція).

Демократичний режим – це форма організації суспільно-політичного життя, заснованого на принципах рівноправності його членів, періодичної виборності органів державного управління і прийняття рішень у відповідності з волею більшості; основні ознаки: наявність конституції, яка закріплює повноваження органів влади й управління, механізм їх формування; визначено правовий статус особистості на основі принципу рівності перед законом; поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову з визначенням функціональних прерогатив кожної з них; вільна діяльність політичних і громадських організацій; обов'язкова виборність органів влади; розмежування державної сфери та сфери громадянського суспільства; економічний та політичний, ідеологічний плюралізм (заборони торкаються лише антилюдських ідеологій); А. Лінкольн: демократія – правління народу, обране народом, для народу.

Концептуальне осягнення феномену спрямованості політичної культури особистості розпочалося з робіт Габріеля Алмонда і Сіднея Верби, які, як відомо, розробили типологію політичної культури: а) “паройкіальний” тип, який характеризується повною відсутністю у населення знань про політику і політичну систему з повним відривом від них (найближчими еквівалентами патріархальної політичної культури можна вважати політичні культури африканських племен); б) “підданський” тип, для якого характерна пасивна політична поведінка, виключна орієнтація на панівні цінності при дуже слабкому їх осмисленні (сильна орієнтація на політичну систему та результати її діяльності, але слабка орієнтацією на активну участь у функціонуванні політичної системи); в) “партисипативний” (від англ. participation – участь), що кваліфікується як “активістський”, де індивідууми беруть активну участь в політичному житті, намагаються впливати на процеси прийняття рішень, уміло артикулюють власні інтереси; при цьому виконують і з повагою ставляться до уже прийнятих рішень (характеризується активною зацікавленістю громадян не тільки тим, що їм дасть політична система, політичне життя, але також і тим, що вони можуть відіграти активну роль у політичному житті) [16, р. 17–22].

Близькою до типології Г. Алмонда та С. Верби є трактування типів спрямованості політичної поведінки людини: конформізм (орієнтація на чужу думку, погляд, підтримку будь-якої позиції, що виступає відповідним

приспосовуванням, політичною лояльністю, позицією “як усі, так і я”; людей із подібною політичною позицією активно використовують політики-маніпулятори, авантюристи, всі, хто у своїй діяльності вдається до дешевого популізму), політична індиферентність (байдуже ставлення до політики, відчуженість від неї; люди цього типу вважають, що їх участь у політиці безперспективна, не потрібна), політичний активізм (притаманний тим, кого реальний стан не лише в політиці, а й у суспільстві загалом абсолютно не влаштовує; люди з таким типом політичної поведінки активно залучаються до політичного, суспільного життя, глибоко переконані, що саме завдяки їх особистій участі стан справ у суспільстві зміниться на краще; з таких громадян формуються справжні політичні лідери: традиційні – “як робили до нас, так робимо і ми”; легальні, або бюрократичні – лідерство посади, а не реальних дій; харизматичні – лідерство, як кажуть, від Бога, як історична необхідність). М. Алмонд і С. Верба пишуть, що в чистому виді ні патріархальний, ні підданський, ні партисипативний типи культури не існують, це ідеальні типи.

За іншою класифікацією, залежно від характеру поведінки політики, учасники політичного процесу поділяються на лідерів, активістів, послідовників, лідерів громадської думки. Лідери, як правило, очолюють політичний рух завдяки підготовленості, авторитету, соціальному статусу тощо. Активісти виступають посередниками між лідерами і тими, хто йде за ними, підтримує їх. Фактично вони впливають на рядових учасників політичних дій і процесів, дещо змінюють стратегію і тактику політичного дійства, а головне – активно допомагають лідерам у їх діяльності. Послідовники мають різний ступінь політичної, соціальної активності, в цілому підтримують ідеї лідерів, але з певних причин не досить чітко усвідомлюють навіть власні інтереси у політичній боротьбі і тому менш активні, ніж активісти. Лідери громадської думки не стільки організаторською, організаційною діяльністю, скільки інтелектуальною (особливо в засобах масової інформації) підсилюють емоційне, психологічне напруження навколо політичних проблем, до яких привернуто увагу багатьох людей. На основі проведеного дослідження стверджуємо, що в сучасному світі політична культура характеризується комбінацією чотирьох типів спрямованості політичної діяльності конкретної особи – патріархальної, підданської, партисипативної та активної, професійно зорієнтованої.

Патріархальна спрямованість особистості – відсутність в особі знань про політику й політичну систему, політичні партії та рухи, політичних лідерів; повний відрив від політичної діяльності; орієнтація на панівні політичні й громадянсько-правові цінності при дуже слабкому їх осмисленні; володіння найнижчим рівнем сформованості основних політичних якостей.

Підданська спрямованість – проявляється політична індиферентність, байдуже ставлення до політики, політичної системи, політичних партій і рухів, політичних лідерів, політичної діяльності; орієнтація на чужу думку, погляд, підтримка будь-якої позиції, що виступає відповідним пристосовуванням; прояви політичної лояльності, позиція “як усі, так і я”; властивий низький рівень сформованості інтегративних політичних якостей особистості,

Партисипативна спрямованість – деяка активна участь у політичній діяльності, прояв вміння братися до політичних справ за власним починанням, не чекаючи на зовнішню стимуляцію; готовність помічати соціально-політичні проблеми й шукати шляхи їх розв’язання; вміння ставити перед собою нові

завдання в політичній діяльності та втілювати їх; прояв зацікавленості, ініціативи й діловитості у громадсько-політичних справах; здатність і бажання брати на себе політичну відповідальність.

Активна професійно зорієнтована спрямованість особистості – здатність виконувати функції лідера в активній розбудові громадянського суспільства; участь у створенні та діяльності політичних і громадських організацій, рухів; участь в обговоренні нормативних документів, вирішенні соціально-політичних завдань, проблем; виступ у ролі активного представника переговорів між владою та громадянським суспільством; вплив на прийняття політичних рішень, реалізацію потреб та інтересів громадян.

У кожній особі виявляється домінування окремої спрямованості (40 % і більше у стовідсотковому вияві загальної її спрямованості), 30 – 39 % – яскрава вираженість окремого виду спрямованості, 20 – 29 % – середня вираженість і менше 19 % – слабе вираження окремого виду політичної спрямованості). Для визначення результативності таких видів спрямованості в конкретних курсантів вищих військових закладів – майбутніх офіцерів – нами розроблена методика виявлення рівня спрямованості політичної культури особистості (автори В. Костів, М. Левко). Тест містить 92 твердження: по 20 питань для чотирьох видів спрямованості та 12 питань – шкала правдивості. Результати обстежень рівня сформованості політичної спрямованості курсантів Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (м. Львів) засвідчують в основному про переважання підданського та парсипативного видів політичної спрямованості курсантів.

Висновки. Таким чином, спрямованість виступає системною якістю другого (більш вищого) порядку, пронизує всі інтегративні якості особистості – складові окремої культури особи на рівні першої – третьої підсистем її цілісної культури і є безпосередньою ланкою взаємозв'язку особи з її оточенням. Розрізняємо чотири види спрямованості політичної діяльності в структурі політичної культури особи: патріархальну, підданську, партисипативну, професійно активну. Перспективою подальших розвідок вбачаємо в аналізі процесів інтеріоризації та екстеріоризації зовнішнього середовища та внутрішньої структури політичної культури особистості через призму спрямованості її політичної діяльності. Резніков В. Актуальні проблеми воєнної політології : підручник / В. Резніков, І. Ващенко. – Харків, 2011. – 160 с.

2. Бебик В. Політична культура сучасної молоді / В. Бебик, М. Головатий, В. Ребкало. – К. : Укр. НДІ проблем молоді, 1996. – 112 с.

3. Бельська Т. Політична культура як ціннісна складова громадянського суспільства / Т. Бельська // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – Вип. 3. – С. 66–72.

4. Боришевський М. Розвиток громадянської спрямованості особистості / М. Боришевський, Т. Яблонська, В. Антоненко та ін. ; за заг. ред. М. Боришевського. – К., 2007. – 186 с.

5. Дмитренко М. Особливості сучасної української політичної культури: проблема визначення / М. Дмитренко // Політичний менеджмент. – 2007. – № 1. – С. 19–27.

6. Добіжа В. Формування політичної культури сучасної владної еліти в Україні : дис. ... канд. політ. наук / 23.00.03 – політична культура та ідеологія / В. Добіжа ; Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – К., 2008. – 211 с.

7. Костів В. Методологічні засади формування базової культури особистості / В. Костів // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. – Івано-Франківськ, 2002. – Вип. 3. – С. 3–18.

8. Костів В. Спрямованість у цілісній системі окремої культури особистості / В. Костів // Костів В. Формування громадянської культури особистості (системно-синергетичний підхід) :

монографія. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016. – С. 130–135.

9. Куруч А. Теоретичні аспекти формування політичної компетентності у курсантів Національної академії національної гвардії України / А. Куруч // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наукових праць. – Харків, 2016. – № 50–51. – С. 226–231.

10. Лісовий В. Поняття політичної культури. Політична культура українців / В. Лісовий // Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К. : Фенікс, 1996. – С. 239–259.

11. Логунова М. Демократична політична культура – важливий чинник становлення громадянського суспільства / М. Логунова // Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – С. 95–112.

12. Нагорна Л. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії / Л. Нагорна. – К. : Стило, 1998. – 278 с.

13. Політична історія України / За заг. ред. В. Танцюри. – К. : ВЦ “Академія”, 2001. – 488 с.

14. Проскуріна О. Формування політичної культури українського суспільства: проблеми і перспективи розвитку 2001 року : автореф. дис... канд. політ. наук / О. Проскуріна ; Київ. нац. університет ім. Т. Шевченка. – К., 2001. – 20 с.

15. Шляхтун П. Політологія (теорія та історія політичної науки) : підручник / П. Шляхтун. – К. : Либідь, 2002. – 576 с.

16. Almond G., Verba S. The civil culture. – Princeton : Princeton University Press, 1963. – P. 17–22.

The article sets out to establish structural elements of political culture of a personality. It analyses approaches and terms of the concept of “political culture”, “orientation of political behavior” of cadets studying at higher military establishments. It defines different types of orientation of person’s political culture and compares them to different approaches of orientation in different cultures of a personality.

Key words: cadets of higher military establishments, political culture of the personality, integrative qualities of a personality, orientation of political behavior, types of political culture orientation of a personality

doi:10.15330/esu.10.64-71

УДК 39:159.923

ББК 74.580.051.5

Лідія Тимків

АДАПТИВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті розглядається значення адаптивної культури студентів у процесі фахової підготовки майбутніх соціальних працівників, презентуються результати експрес-діагностики симптомокомплексів адаптивної культури особистості за допомогою технологічного підходу “Кваліметричний профіль”. На основі системно-синергетичного підходу здійснено компонентно-структурний, функціональний аналіз феномену “адаптивна культура особистості”, обґрунтовано зміст поняття “адаптивна культура особистості” в цілісній системі її інтегративних якостей; визначено критерії та показники рівнів сформованості адаптивної культури особистості.

З’ясовано, що вивчення рівня сформованості адаптивних властивостей необхідно здійснювати на особистісному рівні, аналізуючи та зіставляючи окремі аспекти цілісного розвитку загальної й адаптивної культур студента. У їх